

LIKUTÉ SZICHOT

לקוטי שיחות

A LUBAVICSI REBBE,
MENÁCHEM M. SCHNEERSON

beszédeinek gyűjteménye

Vájigás hetiszakasz

Próba kiadás

Chábád Lubavics Nevelési és Oktatási Egyesület

2017

5778

Fordította
Kovács Jichak rabbinövendék
Köves Slomó rabbi

Lektorálta
Oberlander Báruch rabbi
Köves Slomó rabbi

© Chábád Lubavics Egyesület
2017

9. szám

Kiadó: Chábád Lubavics Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület
1052 Budapest, Károly krt. 20.
Telefon/fax: (36 1) 267-5746
info@zsido.com
www.zsido.com

ISBN 978-963-7533-57-0

Megjegyzés

A főszövegben a szögletes zárójellel jelölt vagy a kisebb betűvel szedett szöveg a fordító kiegészítése.

A számmal jelölt lábjegyzetek az eredeti jiddis kiadás tükröfordításai, a betűvel jelöltek az angol fordításokban lévő lábjegyzetek, illetve a magyar fordítók és lektorok kiegészítései.

A zsidóság terjesztése – félelem és kompromisszumok nélkül

I.

Egyetlen zsidó gyermek neveléséért is fel kell áldoznunk magunkat

Jehuda önfeláldozása

1. Bölcsseink azt tanítják, hogy a *Vájigás* hetiszakasz elején olvasható nyitó vers, tehát az „odalépett hozzá Júda^a”, azt jelzi, hogy Júda már mindenre felkészült, még a harcra is.¹ Az Írás ezt követően magyarázza, hogy Júda azért állt ki olyan elánnal Benjámín védelmében, „mert szolgád kezeskedett a fiúért!”^b Ígéretet tett Benjámín védelmére Jákobnak, és ezen ígéret megőrzése végett, kész volt még a fizikai harcra is.

Ezzel kapcsolatban rögön felvetődik a kérdés: hogyan képzelte Jehuda a harcot felvállalni József ellen,^c miközben tudjuk, hogy ők testvéreivel együtt csak néhányan voltak, József mögött pedig ott állt egész Egyiptom?

Igaz ugyan, hogy Jehuda komoly erőt képviselt, ám József és fiai még nála is erősebbek voltak. A Midrás² meséli, hogy amikor Júda és testvérei a földre dobantottak lábukkal, egész Egyiptom belere-megett, ám ekkor József is ugyanilyen erőt mutatott fel, amely arra készítette Júdát, hogy elismerje: „ő még nálam is erősebb!” Mi indokolhatta tehát, hogy kész legyen a harcot felvállalni?

Mivel Jehuda vállalta a felelősséget, hogy visszahozza legkisebb öccsét, Benjámint atyjuk, Jákob számára, már nem elégedhetett meg azzal, hogy testvérei sértetlenek maradnak; felelősség érzete arra készítette, hogy akár saját életét is kész legyen veszélyeztetni egyetlen zsidó gyermek megmentéséért.

Möszirut nefes a gyermekek védelméért

2. Fenti történet erkölcsi útmutatóul szolgál minden apa és anya számára, akiket az Örökkévaló a gyermeknevelés felelőségének édes terhével ajándékozott meg. Akár csak egyetlen zsidó gyerek érdekében is a *möszirut nefesen*, tehát a totális és abszolút odaadáson és törődésen keresztül leszünk képesek megelőzni minden olyan dolgot, amiknek nem szabad megtörténnie egy zsidó gyerekkel.

Fiaink és lányaink tiszta, hamisítatlan oktatásáért megcselekedett *möszirut nefes* vezethet el minket is, a hetiszakasz záró versében foglaltak megtapasztalásához: „szaporodtak és megsokasodtak nagyon.”^d

(5711–1951.

Vájigás hetiszakasz szombatja)

^a 1Mózes 44:18.

¹ Midrás *Brésit rábá* 93:6.

^b 1Mózes 44:32

^c Ezzel magát és bátyjait is veszélynek téve ki.

² *Brésit rábá* 93:7.

^d 1Mózes 47:27.

II.

A túlélés kulcsa: a sértetlen zsidó oktatás

**A jesivák biztosítják
a zsidó fennmaradást**

3. Rási, a „Jehudát pedig maga elé küldte Józsefhez, hogy mutasson előtte utat Gósenbe”^e versben, a Midrásból^f idézve, úgy magyarázza a „mutasson” (להורות, *löhórot*) szót, hogy az arra utal, hogy „még mielőtt bármit csinálna... alapítson tanházakat, ahol útmutatást (הוראה, *horáá*) adnak majd”.

Amikor az Örökkévaló megparancsolta Jákobnak, hogy menjen Egyiptomba, Jákob „még mielőtt bármit csinált volna”, a jesivák jelenlétét biztosította ott.

Bár az Örökkévaló megígérte neki, hogy vele lesz – „Én lemegyek veled Egyiptomba és én föl is hozlak téged”^g – ennek dacára, Jákob már ezt megelőzően is jesivák alapításán iparkodott; és csak ezek után indult el. Ugyanis tudta, hogy a jesivák jelentik a zsidóság alapját és támaszát.

A Jákob által alapított jesivák, a zsidók egész egyiptomi tartózkodása alatt fennálltak, ahogy azt Bölcseink mondása is őrzi:³ „Őseink sosem maradtak jesivák nélkül.” Még egyiptomi létük alatt is fennálltak a jesiváik, ahogy az Írás mondja:⁴ „Menj és gyűjtsd egybe Izrael véneit.”

Bárhol és bármikor is éltek a zsidók, még a fájdalmasan nehéz egyiptomi száműzetés éveiben is, képesek voltak fenntar-

tani a jesiva-rendszert, hogy benne a tanulók Tórát tanulhassanak, mert ahogy mondani szokták, a jesivák jelentik a zsidó nép életét.

**Egyiptom volt
a legnehezebb száműzetés**

4. Az egyiptomi volt a legnehezebb száműzetés mind közül, beleértve a miénket is. Ennek számos oka van:

(a) Az egyiptomi száműzetés ideje a Tóra-adás előtti időre esik. Bár a Tórát már ekkor is tanulták, mint az világosan kiderül Bölcseink több mondásából, beleértve az előbbi idézettel is – „őseink sosem maradtak jesivák nélkül” – mindazon által, azokban az időkben a Tórát az emberek saját erejükből tanulták. Függetlenül attól, hogy milyen magas szintet ér el valaki, az egyéni képességek sosem múlhatják fölül a teremtmények létének gyökereiből fakadó korlátait. Nem úgy a Tóra-adás utáni korszakban, amikor a Tóra tanulása már nem csak saját erőből, hanem magasabb isteni indíttatással történik.⁵

(b) Az egyiptomi száműzetés volt az első száműzetés a zsidó történelemben, s ebből kifolyólag ezt is volt a legnehezebb elviselni. Ha valakit, ne adj Isten, valamilyen szerencsétlenség ér, azt az első alkalommal a legnehezebb elfogadni, de ha utána újra megtörténik vele ugyanaz a

^e Uo. 46:28.

^f Brésit rábá 95:3.

^g 1Mózes 46:4.

³ Jomá 28b.

⁴ 2Mózes 3:16.

⁵ Lásd feljebb, *Chájé Szará* 16. bekezdés.

balszerencse, akkor már könnyebben jut túl rajta, ugyanis már bizonyos értelem-ben hozzászokott.

(c) Egyiptomban minden zsidó egy helyen volt. A későbbi száműzetések idején, „az Örökkévaló kegyelmet adott Izraelnek, és szétszórta őket a népek között.”⁶ Ugyanis, amikor a zsidók sokféle szóródnak szét, akkor azok, akik egy bizonyos helyen éppen biztonságban vannak, segíteni tudnak azoknak, akik más helyeken éppen üldöztetésnek vannak kitéve. Egyiptomban azonban mindenki egy helyen volt, ugyanannak a rezsim-nek az uralma alatt.

(d) Egyiptom egy különösen elnyomó ország volt, ahonnan „egy szolga sem tudott megszökni”. Az ország minden oldalról körül volt zárva.⁷ És ennek dacára, kellett, hogy megmeneküljön, a gyerekekkel és asszonyokkal együtt, több mint hatszázezer ember.

Mindezen nehézségek ellenére, sosem maradtak jesivák nélkül. Azok mindvégig fennálltak, így a Tóra tanulása is szüntelen folyt.

A jesiva rendszer sértetlensége mindenk felett áll

5. Többször beszéltünk róla, hogy a Tóra nem egy történelemkönyv, hanem egy mindig aktuális okítás, amelyben minden téma és epizód, sőt minden betű örök érvényű útmutatóul szolgál.

Vannak olyanok, akik azt kifogásolják, hogy a mostani kor nem megfelelő

a jesivákhoz. Ezekben a nehéz időkben már egy Talmud Tóra is elegendő. És ha már feltétlenül jesivákat akarunk, akkor sem úgy, ahogy az a régi időkben volt.

Az egyiptomi száműzetés története pont ezekre az érvekre adja a megfelelő választ: Azokban az időkben a körülmények sokkal nehezebbek voltak Egyiptomban, mint napjainkban, ám ettől függetlenül, a Tórát mindig tanulták. Ezen kívül nem csak a száműzetés nehéz körülményeit hagyták figyelmen kívül, de annak a lehetséges spirituális célmagasságát is, ahová a Tóra tanulás emelhetette őket – legyen az a teremtmények létének gyökere által meghatározott szinten, vagy akár afölött.”^h Manapság, amikor a *gálut* körülményei sehol sem olyan súlyosak, és a Tóra-tanulása is jóval emelkedettebb szinten folyhat, félre kell tenni minden számítgatást, s biztosítani kell a jesivák létét!

Ha a gálutban volt zsidó oktatás, most is kell legyen

6. Ugyanez érvényes a jesivák támogatására vonatkozólag is. Vannak, akik ezen támogatás-nyújtás elkerülése érdekében azzal a kifogással élnek, hogy a pillanatnyi helyzetük nehéz. Nehéz a fejben és nehéz a zsebben. Amikor majd jól fognak lakni, és szomjukat fogják oltani, ki fogják magukat aludni, és majd a zsebük is kitágul, nos majd csak akkor fogják támogatni a jesivát. Sőt! Majd akkor még *möszirut nefest* is gyakorolni fog, és

⁶ *Pszáchim* 87b.

⁷ *Möchiltá [Jitro, Ámálék]*: 1. fejezet vége; *Zohár* 3:212a.; Rási a *2Mózes* 18:9-hez.

^h Közömbösek voltak a tény iránt – feljebb, a 4. bekezdésben említett – hogy így Tóra tanulmányaikban csak egy korlátolt szintig juthatnak el.

saját gyerekeket is elküldik majd a jesivába, amíg be nem tölti a 13 éves kort.

Az ilyen kifogásokat kereső embereknek el kell mondani: az egyiptomi *gálut* sokkal rosszabb volt. Ott őseinknek még a téglához szükséges tarlójuk sem volt, és egy idegen országba menetelre kellett a szalmát keresniük, mialatt a fáraó főfelügyelője állt felettük, s korbácsolta őket ostorával. És ha bár még szalmájuk se volt, de a jesiváikat ekkor is fenntartották!

Óvnunk kell környezetünk mentális tisztaságát

7. A Talmud⁸ fejtegeti annak kérdését, hogy melyik helyen rosszabb keresztül menni, ott ahol utcalányok, vagy ott ahol bálványok vannak? Valójában meg kell hogy értsük: azt megérthetjük, hogy probléma lehet utcalányok mellett elmenni, hiszen az erkölcstelenség látványa felébreszti a bűnt még akkor is, ha nem is hagyjuk, hogy a látvány előidézzen bennünk vétkes gondolatokat.⁹ De vajon milyen kárral járhat az, ha bálványok mellett megyünk el? Ebben az esetben nem áll meg a káros vizuális élmény érve, ugyanis amit ezzel kapcsolatban láthatunk azok csupán fák és kövek.

A válasz erre az, hogy valójában minden egyes dolog hatással van a környezetére. Magának a tisztátalanságnak¹ a jelenléte, a környezetét is tisztátalansággal hatja át, amely tisztátalanság, ennek ered-

ményeként már a környezetében megforduló személyre is káros hatást gyakorol.¹⁰

Az utcai léghő rossz hatása

Hogy mit próbálok ezzel mondani?

Azon uralkodó léghő és attitűd, amely azt mondja, hogy a jelen idő, nem a jesivák ideje, még a jesiva tanulókra is káros hatással van.

Sok tanuló panaszkodik arról, hogy nehéz megfelelő összpontosítással tanulniuk, mert először a megélhetésüket kellene valamilyen módon biztosítaniuk.

Nem tud nyugodtan tanulni, mert azon fáj a feje, hogy miből fogja eltartani gyermekeit, akik majd azután születnek, hogy eljött az ideje az ismerkedésnek, és meg fogja találni élete párját, majd eljegyezi, illetve elfogja venni feleségül, és mindezek után egy jó és sikeres pillanatban gyermekei fognak születni. Sőt! Még azon is aggódik, hogy mit fog rájuk hagyni 120 év után. És mindezen okokból inkább már most kimegy az utcára – legalábbis fejben és fókuszban – és egész nap a táchleszen és a megélhetésen jár az esze.

Az amerikai jég még nem olvadt fel teljesen

Hogy honnan hatolhatnak be ilyen gondolatok egy jesiva-tanuló fejébe? Az utcai léghőből. A Rebbe, az apósom ugyan azt mondta, hogy Amerikában a jég már

⁸ *Ávodá zárá* 17a.

⁹ *Závím* 2:2. Lásd még *Kuntresz Háávodá* 2. fejezet.

¹ Más szóval bálványimádás.

¹⁰ Ezen léghő hatásáról lásd még *Hájjom-jom*, Tévét 11.; *Kovéc Lubavics* 1:4., 63. oldal. [Lásd még korábban, *Brésit*, b lábjegyzet.]

elkezdett olvadni.^j Mindazon által, óriási különbség van a jég olvadás pontja, és „az Örökkévaló, a te Istened emésztő tűz”¹¹ hőmérséklete között. Sőt, még vissza is maradt egy kicsi az előző állapotból, tehát a „jegességből” és negatív hozzáállásból, és így a korábban említett, bizonytalan-sággal telt tanulók is ezekhez a mintákhoz húzódnak.

Ne aggodalmaskodjunk! Tanuljunk Tórárt!

8. Ha kis megértéssel szeretnénk az irányukba viseltetni, azt mondhatnánk, hogy a környezetük van rájuk rossz hatással. Azonban ez nem kéne, hogy így legyen. És erre az egyiptomi száműzetés történetében találjuk a bizonyítékot:

Az egyiptomi *gálat* annyira súlyos és elnyomó jellegű volt, hogy a szabadulásnak még a gondolata sem merült fel. Még akkor sem, amikor Mózes már ténylegesen a szabadulást hirdette, ugyanis „ők nem hallgattak Mózesre kislelkűség és a kemény munka miatt.”¹² Ennek dacára, még mielőtt Mózes kihirdethette volna

a „Gondoltam rátok”^k isteni biztosítékát, már a jesivákban ültek és tanultak, és nem a jövőre vonatkozó számításait végezték. Hát még ma, mennyivel kevésbé kell akkor nekünk aggódnunk! Tórárt kell tanulnunk, minden körülmények között, a jövőre vonatkozó számítások nélkül!

A 288-ból, már 202-t megtaláltunk

Fenti állítás kiváltképpen helytálló manapság, amikor spiritális feladataink is sokkal könnyebbek, mint az akkoriak voltak. Ugyanis a szentség 288 lehullott szikrájából 202-öt már az egyiptomi száműzetés idején megtaláltunk, és megtisztítottunk. Ahogy az Írás is mondja:^l „De sok gyülevész (עֶרֶב רָב, *érev ráv*) népség is felment velük.”¹³ Így már csak 86 szikra amelynek számértéke megegyezik az Elohim (אֱלֹהִים) Isten névvel maradt, és már ezekből is sokat felfedtek a történelem folyamán, megannyi zsidó vérevel és verejtékével. Így már nem maradt több, csak egy kevés „apró korsó”.^m

A spirituális munkánk tehát sokkal

^j Tehát a közömbösség, vagy mindent egybe véve a negatív hozzáállás a Tóra-szellemének megfelelő élet iránt, olyan elterjedt volt a század korai szakaszában, hogy többet már nem olyan intenzív, mint akkor volt.

¹¹ 5Mózes 4:24.

¹² 2Mózes 6:9.

^k Uo. 3:16.

^l 2Mózes 12:38.

¹³ Torá or, Bo 60c.

[Itt a *svirá*t hákélím (שבירת הכלים; edények törése) kabbalisztikus koncepciójára utal; ezen fontos doktrína részletes magyarázatát lásd *Mystical Concepts in Chassidism*, 7. és 11. fejezeteiben. Az itteni közvetlen relevanciája az az tanítás, hogy a

teremtéskor volt 288 általános isteni szikra, amely a Teremtés során aláhullott és száműzetett a fizikai világba. Az ember feladata, hogy a teremtést finomítva, kiszabadítsa és vissza emelje helyükre ezeket a szikrákat. Amikor az összes szikra tehermentesítve lesz, akkor kezdődik a messiási korszak. A 288 szikrából 202-öt már az egyiptomi kivonulás végére felszabadítottunk. Erre a tényre a „De sok gyülevész (עֶרֶב רָב, *érev ráv*) nép ment fel velük” versben találunk utalást, ugyanis a *ráv* (רָב) szó héber betűk szerinti számértéke 202. Lásd még *Kánfé Joná*, a *Jálkut Röuvéni* idézetében, *Jitro* a 2Mózes 19:3-hoz.]

^m Lásd még korábbi, *Chájé Szará*, 19. lábjegyzetben.

könnyebb. Egyrészt, mert (a) már csak néhány szikra maradt, amit meg kell tisztítani; és másrészt, (b) mert a már fellelt szikrák is segítik befejezni ezt a munkát.

(5713–1953.

Smot hetiszakasz szombata)

III.

Kompromisszumok által nem lehet a Jiddiskájtot terjeszteni

József hibás rendelete

9. Az „íme nektek mag (הָא לַכֶּם זֵרָע, *hé láchem zerá*)”ⁿ szavak Józsefnek azon utasítására utalnak, amelyben elrendelte, hogy minden egyiptominak körül kell magát metélnie.^o Jichák Lurjá rabbi azt tanítja írásaiban,¹⁴ hogy ez József részéről egy hibás utasítás volt. Ugyanis azzal, hogy az egyiptomiakat rákényszerítette a körülmetélésre, József csak fokozta Egyiptom – illetve a gonosz *klipá* – energiáit.^p És ezen keresztül pedig fokozta az egyiptomi száműzetés erejét.

Ennek ellenpontjaként, a peszáchi haggada nyitóverse, a fenti idézethez nagyon hasonló megfogalmazású „íme a nyomorúság kenyere (הָא לַחֲמָא עֲנִיָּא; *hé láhmá ánjá*)”^q, a megváltásra utal.

(A Lurja féle rítus szerint ezért kell az utóbbi passzus héber kezdő szavát *hé-*

nek olvasni – *cérével*, tehát é hangként – és nem *hának* – *kámáccal*.)

A kiejtés függvényében ugyanis a jelentés is megváltozik. *Há*-ként olvasva azt jelenti, hogy „ilyen volt a nyomorúság kenyere, amelyet őseink ettek Egyiptomban.” Ugyanez *hével* olvasva, azt jelenti: „íme, a nyomorúság kenyere...”¹⁵ És így a fenti Józseftől idézett utasításra is rímel a szöveg.)

Miért volt káros az egyiptomiak körülmetélése?

10. Ahhoz, hogy megértsük miként elensúlyozza az „íme a nyomorúság kenyere” az „íme nektek mag” idézetét, előbb meg kell hogy értsük azt a kárt, amit József azzal okozott, hogy utasításba adta: „íme nektek mag”! – vagyis, hogy az egyiptomiak metéljék körül magukat.

Első ránézésre nem világos, hogy mi-

ⁿ 1Mózes 47:23.

^o József, mielőtt étellel látta volna el az egyiptomiakat, arra kényszerítette őket, hogy metéljék körül magukat (lásd Midrás *Brésit rábá* 90:6. és 91:5; *Tánchumá*, *Miké* 7.; Rási az 1Mózes 41:55-höz). A kommentátorok számos magyarázattal szolgálnak, hogy ez miként is következik az írásversből (1Mózes 41:55.). Van, aki a *láchem* szóból következtetik ami ezen versben feleslegesnek tűnik, és ugyanaz a számértéke van mint a *hámilá* (a körülmetélés) szónak; ez a *láchem* szó úgy tűnik fel, mint a mi szövegünkben az 1Mózes 47:23-ban.

^p *Báálé Toszáfot Hádár Zkénim* (az 1Mózes 41:55-ről) jegyzi meg, hogy a körülmetélés előírásának eredeti esetében (*himol jimol* – 1Mózes 17:13.) a *hé* betű nem szükséges. És mint ilyen, betű-többletet, úgy kell értelmezni, általános utalásként, mint a

hé láchem zerában, ami általa vers a következő jelentést kapja: „ha elfogadjátok azt, hogy a *hé* betű a *himolra* utal, adok nektek majd magvakat.”

¹⁴ *Pri éc Chájim*, *Sáár chág hámacot*, 6. fejezet [a Koritz kiadásban a 7. fejezet eleje]; Jichák Lurjá rabbi *Szidurja*, *Hágádá*.

^p A dolgokban fellelhető vitalitás és erő végső forrása a Szentség. A szentség szikrái minden létező dologba beágyazódtak, ezzel folyamatosan fenntartva létezésüket. Egy eszenciájában szent cselekedet Egyiptomban így annak életerejének, és a *klipának* amit megtestesít járult hozzá a növekedéséhez.

^q A *Hágádá* szövege.

¹⁵ Lásd *Lekách tov* az 1Mózes 47:23: *hé láchem a hálich* (itt van előttd) szinonimája.

ért volt helytelen József egyiptomiakhoz tett felhívása: „íme nektek mag”? A tiszta logika alapján sokkal inkább azt gondolnánk, hogy József azon felhívása, hogy „íme nektek mag”, nem hogy kárt, hanem tulajdonképpen előnyt kellett volna hogy jelentsen? Hasonlóan ahhoz, ahogy annak érdekében, hogy testvéreit ne érhesse szégyen, „az egész népet átköltöztette, Egyiptom határának egyik szélétől a másik széléig.”¹⁶ Innentől fogva ugyanis többet, már az az egyiptomiak sem hívhatták őket száműzötteknek.¹⁶

Mindezek mellett József, spirituális értelemben „a világ alapját képező *cádik*”¹⁷ volt. Ugyanis minden, amit csinált, az az isteni kiáramlás fokozását célozta. Ebből következően az is nyilvánvalóan helyes volt, hogy Istent és ígétit mindenkinek, még az egyiptomiaknak is hirdette. Akkor tehát miért volt mégis hiba a részéről, hogy az egyiptomiakat rákényszerítette a körülmételésre?

Az önhatalmú döntés okozta a kárt

A hiba valójában abban gyökerездett,

hogy József mindezt önhatalmúlag cselekedte meg. Persze igaz, hogy József közelebb hozta az Egyiptomiakat a szentséghez, ám mivel ezt teljes mértékben önhatalmúlag tette, cselekedete élenként hatott a *klipára* is, tekintve, hogy az egyiptomiak, még nem voltak felkészülve az Istenség ezen szintű befogadására. Ebből következően, az csak az egyiptomi *gálutot* erősítette, ahogy a mondás is őrzi: „íme, a nyomorúság kenyere, amelyet őseink ettek Egyiptom országában.” Azzal, hogy József azt mondta, „íme nektek mag”, egyben az egyiptomi száműzetés súlyosságát is fokozta.

Mózes kapcsán is találunk egy ehhez hasonló esetet. Az, hogy önhatalmúlag magával vitte a gyülevész népséget, az arany borjú vétkéhez vezetett. Ezért mondta neki az Örökkévaló:¹⁸ „Eredj, menj le, mert elromlott a te néped, amelyet felhoztál Egyiptom országából.”¹⁹ A te önhatalmú döntésed által felhozott népség volt az, ami amelyik az aranyborjú ötletét kiigyalta.

¹⁶ 1Mózes 47:21. A *hé láchem zerá* annak a kontextusában volt, és ahhoz kapcsolódott, amikor az egyiptomiak költözésre kényszerültek.

¹⁶ *Chulin* 60b. [Rási idézi az 1Mózes 47:21-hez. „Az Írásnak nem volt szükséges, hogy megemlítsen (hogy József az egyiptomiakat az egyik városból a másikba telepítette, ezzel is jelezve, hogy most nem lehet igényük az országra), kivéve azon okból, hogy Józsefet dicsőítse – hogy így szándékolta eltávolítani bátyjairól a szégyent: (mivel az egyiptomiak maguk is idegenek voltak számos olyan városban ahová telepítette őket), így nem tudták (József testvéreit) sem idegenek gúnyolni többet.”]

¹⁷ *Példabeszédek* 10:25.

[József jeleníti meg „a világ alapját képező Cádik”

aspektusát – lásd még korábban, *Mikéc*, o lábjegyzetben – (és így *Káلكolként* utalnak rá, ahogy írva van – 1Mózes 48:12. – „És József kivette őket (*kilkel*)” stb; *Zohár chádás*, *Toldot* 26d.); és az igaz örök alap a csatornája az isteni energia kiáramlásának és áldásainak.]

¹⁸ 2Mózes 32:7.

¹⁹ Midrás *Smot rábá* 42:6.; *Zohár* 2:45b.

[Rási idézetében ehhez a vershez: nem azt mondta, hogy „mert elromlott a nép”, hanem így fejezi ki: „a te néped” –tehát a „sok gyülevész”, akit betérőként önhatalmúlag befogadtál, anélkül hogy konzultáltál volna velem. Azt gondoltad, hogy jó dolog a prozelitákat a *Schinához* kapcsolni, ám ők megromlották magukat és a többieket is.]

Az embereket vigyük a Tórához és ne a Tórárt az emberekhez!

11. A Rebbe, az apósom említette számos levelében, és diskurzusában, hogy minden tanult dolog legfontosabb aspektusa a gyakorlati útmutatás az Isten-szolgálatra vonatkozóan.⁵

Az imént mondtak Isten-szolgálatra vonatkozó relevanciája a következőkben áll:

Azon kötelességünk, hogy másokkal törődjünk, s hogy közelebb vonjuk őket a jiddiskájthoz, függetlenül attól, hogy ki az illető, folyamatosan fenn áll. Mindazon által, sosem szabad engednünk az alapelvekből. Az, hogy másokkal barátságosak vagyunk, és azon igyekezetünk, hogy közelebb hozzuk őket a Tórához, sosem lehet ürügy a kompromisszumokra a Tóra-tanulásának és a parancsolatok megcselekvésének a területén.

Ezt igazolja a jól-ismert mondás: ha egy fuldokolót látunk, ki kell őt mentjük, de úgy, hogy közben mi magunk ne fulladjunk meg.

Ennek fényében taglaltuk egy korábbi alkalommal,²⁰ hogy a „Légy Áron tanítványai közül való olyan..., aki szereti

a teremtményeket és közel hozza őket a Tórához”²¹ két tanítással is szolgál:

(a) mindenkit igyekeznünk kell közel hozni, még azokat is akik csak „teremtmények”, tehát olyanok, akiknek egyetlen érdemük, hogy Istennek a teremtményei;

(b) de mindezt olyan úton kell megtennünk, hogy „közel hozzuk őket a Tórához”. Vagyis, hogy nem a Tórárt igyekeznünk hozzáigazítani a „teremtmények” elvárásaihoz – Isten ments! –, hanem éppen fordítva, a „teremtményeket” hozzuk közel a kompromisszumok nélküli Tórához. Ez kivétel nélkül vonatkozik a Tóra valamennyi törvényére, és a hagyományainkra is, ugyanis „Izrael hagyományai a Tórával egyenértékűek.”²²

Csatatérre fegyverrel, otthonunkba anélkül megyünk

12. Gyakorlati megközelítésben ez a következő módon néz ki:

Vannak, akik ekként érvelnek: miért akadunk fenn apró részleteken, amikor zsidókat igyekeznünk közelebb hozni a hagyományaikhoz? Elhagyhatnánk például a zsinagógában lévő *möchicá* követelményét,²³ és még néhány ehhez

⁵ Nem szabad, hogy a Tóra-tanulás megragadjon egy elméleti szinten, azt a gyakorlatban is alkalmazni kell, és általa az önfejlesztésre törekedni, ahogy a mondás tartja: „A tanulás azért előbbre való, mert tettekhez vezet” (*Kidusin* 40b.; lásd még később *Vájchi*, 39. lábjegyzetben) és „Ő, aki azon szándékkal tanul, hogy aztán azt ne váltsa tettekre, jobb lett volna neki ha...” stb. (Jeruzsálemi Talmud, *Bráchat* 1:2.; lásd *Igeret hákodes* 19. és 20. fejezetek.)

²⁰ Lásd még *Likuté szichot, Böhálátchá*, 2. kötet, 315. oldal.

²¹ *Az atyák bölcs tanításai* 1:12.

²² Lásd *Tánjá*, 32. fejezet.

²³ Lásd Jeruzsálemi Talmud, *Pszáchim* 4:1.; *Pirké dörábi Eliezer* 45. fejezet.

²⁴ A zsidó jog megköveteli a nemek válaszfallal (*möchicá*) történő elkülönítését a zsinagógában. Ez arra jelenségre utal, hogy bizonyos körökben ezt a fontos törvényt áthágják, vagy figyelmen kívül hagyják, annak a racionalizálásával, hogy a *möchicá* eltávolítása vonzhatja a kevésbé vallásos embereket, hogy ők is látogassák a zsinagógai szertartásokat.

hasonlót, ami által még több zsidót hozhatnánk a zsinagógába, és ezen keresztül közelebb is kerülnének a jiddiskájthoz.

Mások azt mondják: az érthető, hogy egy olyan környéken, ahol vallásos zsidók élnek többségben, a legapróbb részletet illetően is precíznek kell lenni, de olyan helyen, ahol általános ellenállás tapasztalható Tórával és a parancsolatokkal szemben, szemet hunyhatnánk a kevésbé fontos aspektusokat illetően, annak érdekében, hogy legalább a lényegi esszenciát képesek legyünk megőrizni.

Ez éppen olyan, mintha amellet érvelnénk, hogy amikor otthon vagyunk, békeidőben, állig felfegyverkezve vonulunk; mert habár lehet – sőt biztos – hogy béke ideje van, a teljes felfegyverkezés mégis nagyobb biztonságot ad. Másfelől azonban azt mondanánk, hogy háború idején viszont járjunk fegyver nélkül, hogy (a) nehogy felismerjék, hogy az ellenséghez tartozunk vagy (b) szükség esetén gyorsabban tudjunk menekülni. Világosan látszik ezen érvelések abszurditása.

Kerozinnal nem lehet tüzet oltani

13. Sok évvel ezelőtt, egy rabbi-konferencián, a felszólalók egyike azt mondta, hogy az ivás szükségletének a céljából különbséget kell tegyünk a tiszta és a nem tiszta víz között; de azon célból,

hogy tüzet oltunk vele, ez már nem lehet többet szempont. A Rebbe, az apósom erre a következővel vágott vissza: „ez mind igaz abban az esetben, amikor az előttünk lévő folyadék biztos hogy víz, és egyetlen aggályunk, hogy az vajon tiszta vagy sem. De mi van akkor, ha valójában az előttünk lévő folyadék nem víz, hanem kerozin? Azzal nem csak hogy nem leszünk képesek tüzet oltani, hanem bizony mi magunk fogjuk növelni annak erejét és intenzitását, annak ellenére, hogy a kerozin maga is folyadék!”

A vádló nem lehet védő

Ugyanez az elv alkalmazható a mi témánkra vonatkozólag is: változtassunk meg akár csak egy szokást, és az nem hogy pozitív hatást nem fog kiváltani, de valójában éppen hogy az ellenkezőjét.

Ezzel a gondolattal összhangban találjuk a Talmudban²³ a Jom Kipur keltette engesztelésről: az egyik álláspont szerint, maga Jom Kipur szentsége hat engesztelésként, attól függetlenül hogy bűneinket megbántuk-e vagy sem, beléértve ebbe azokat a vétkeket is amelyeket Jom Kipur napján követtünk el. De még ezen álláspont szerint sem hathat Jom Kipur szentsége engesztelésként azokra a vétkekre, amelyek kifejezetten Jom Kipurra vonatkozó tiltásokat hágnak át, hiszen a vádló és a vádlott egy időben nem lehet ugyanaz.²⁴

²³ Kritot 7a. Lásd Jozsef Rosin rabbi, *Cáfnát pá-néách*, A sógorházasság szabályai 4:20-hoz.

²⁴ Bráchtot 59a.

[A Jom kipur szentségének követelményével szemben elkövetett vétek, nem nyerhet megbó-

csátást pusztán Jom Kipur szentsége által, hanem az a megbánás egyedi formáját követeli meg. A Tóra és a zsidó hagyományok megsértése nem lehet egyidejűleg a Tóra megerősítésének, vagy támogatásának is a forrása.]

A Tóránál ne legyünk hitbuzgóbbak

14. Két válasz is van arra az érvre, hogy „mit számít egy-két részlet elhagyása, ha ezáltal lényegeset lehet megmenteni”:

(a) Még ha azt is feltételezzük, hogy ezen engedmény tényleg hatásos lehet a „közel hozni Izraelt mennyei apjukhoz” szemszögéből, az Írás minden kétséget eloszlatva világosan fogalmaz: „Ne légy szerfölött igaz”.²⁵ A Tóra szintjét meghaladóan senki sem kell hogy vallásos legyen! Amikor a *Sulchán áruch* tilt bizonyos cselekményeket, nekünk sem szabad vallásosabbnak lenni a *Sulchán áruch*-nál, és nem szabad jobban aggódnunk a zsidók közel hozatala ügyében, mint ahogy azt a Tóra teszi.

Van, aki talán erre a következő ellenvetéssel élne: „Adott, hogy nem szükséges jobban aggódnunk a másikért, mint ahogy azt a Tóra teszi; de kit zavar ha mégis csak így tesztek?”

Erre azt kell felelnünk: „Tévedsz, mert a Tóra szavát te sem szegheted meg, még vallásos eszmék terjesztésének érdekében sem!” Kik vagyunk mi ahhoz, hogy azt mondjuk, mások inspirálása (pontosabban *lehetséges* inspirálása), fontosabb, mint a *Sulchán áruch* által előírt törvény megőrzése?!

(b) Sőt, ezek a válaszok még abban az esetben is érvényesek volnának, ha bizonyosak lehetnének abban, hogy egyes kompromisszumok valódi eredményeket vonnának maguk után. A tény valójában

az, hogy mivel maga az engedmény is a Tóra-szavát hágja át, azzal semmilyen jó eredményt sem szolgálhatunk, hanem csak kárt okozhatunk vele.

Végső szabadulásunkat csak következetesség útján nyerhetjük el

15. Éppen ezért mondjuk a *hé láchmá ánjá* – „íme a nyomorúság kenyere, amelyet apáink ettek Egyiptom országában” szavakat annak érdekében, hogy megtisztítsuk Józsefnek „*hé láchem zera* – íme nektek magvak” szavait.

Ezzel a következőt mondjuk: Tudjuk, hogy apáinknak azért kellett Egyiptom országában enniük [a nyomorúság kenyerét]; mert József azt mondta, „Íme magvak nektek”, s ez által kiváltója a *gálut*-nak. Éppen ezért el kell mondjuk, hogy: „Aki éhes, jöjjön, és egyen velünk, a nélkülöző ülje meg velünk a Peszách ünnepét” mely szavak, valóban arra utalnak, hogy mindenkit közelebb kell vonjunk a jiddiskájthoz. Mindazon által, ezt csak a Tóra által előírt módon kivitelezhetjük: „aki éhes, jöjjön és egyen velünk”, tehát bármilyen úton is, de azzal a kikötéssel, hogy „ülje meg velünk a Peszách ünnepét” tehát a Peszáchot, annak teljes rendjében megőrizve.^v

Ezt az irányt követve, mi is elmondhatjuk majd, hogy bár „Ma még itt vagyunk, de jövőre Izrael földjén, ma még szolgaként, de jövőre szabad emberként.”^w

(5714–1954. *Peszách második este*)

²⁵ *Prédikátor* 7:16.

^v Tehát „hagyd jönni és enni” de a mi használatunkban, a tórai követelmények kontextusában, mint az feljebb volt taglalva a 11. bekezdésben a

„közelebb hozni őket a Tórához” írt kommentárjában.

^w *Hágádá, Héj láchmá ánjá* bekezdése.

Kiadványunk próbakiadás.
Amennyiben megjegyzésük, javaslatuk van,
az alábbi elérhetőségeken várjuk azokat:
Telefon: +36 1 268 0183
E-mail: *szichot@zsido.com*

